

Cách lý tưởng và khôn ngoan để giải quyết xung đột và mâu thuẫn do khác biệt nhau là đối thoại.

Nghe ngôn «những người mù sờ voi» của Địch Phất, hầu như ai cũng biết. Những người mù này cùng nói chuyện về con voi, ông nào cũng lấy làm lạ khi nghe những người mù khác trả lời kinh nghiệm của mình, nên ai cũng cho rằng những người kia bịa chuyện, nói láo. Ông mù nào cũng đưa tay mình sờ vào con voi nên ông nào cũng quyết cái biết của mình về con voi là chân thực, nên quyết bỏ oai cho bằng được cái biết của mình. Kết quả là họ đánh nhau suốt đầu chày máu. Những người sáng mắt ngoài cuộc đưa thấy rằng ông mù nào cũng đúng, nhưng chúng ông nào biết được con voi cách toàn diện.

Tình cảnh như vậy và những xẩy ra trong rất nhiều lãnh vực của đời sống, đặc biệt trong lãnh vực chính trị. Cùng theo đuổi một mục đích chính trị như nhau, những người nhìn nhận đời như vậy khác, mỗi người nhìn thấy cuộc đời khác. Ai cũng cho rằng nhận của mình là đúng và có khuynh hướng cho rằng người khác với mình là sai, là bịa chuyện. Nhiều người còn ngỡ ngàng với những người có quan điểm khác với mình, cho rằng họ ngu xuẩn, dốt trá, thậm chí chê cười mỉa mai là phe đối lập. Kết quả là sát phạt nhau để đầu sứt trán. Khi hành động như thế, ai cũng cho mình là đúng, là làm vì thiên chức, vì lòng tin, vì lòng thành với quốc gia dân tộc.

Trước mặt cái đĩa hay cái chén, kẻ bỏ nó đi, người lại nói nó lồi. Sao vậy? Vì mỗi người nhìn từ một góc độ khác nhau: người thấy mặt ngoài, kẻ thấy mặt úp. Trước mặt sự vật, có hàng trăm vị thế khác nhau để nhìn vào sự vật ấy: từ phía, từ trái, từ trước, từ sau, từ trên, từ dưới, và từ rất nhiều vị thế khác nhau giữa những vị thế chính yếu. Những cái thấy và những cái nhìn ấy thì khác nhau, có những khi người khác nhau như trong hợp tác cái chén hay cái đĩa, kẻ nói lồi người nói lõm. Bỏ người này đúng, người kia sai thì có thể là chĩa tay được toàn diện sự vật.

Đã thấy khác nhau, tất phải quan niệm, suy nghĩ và hành động khác nhau. Bởi mỗi người phải thấy gì về mình, suy nghĩ và hành động gì về mình là chuyện hết sức phi lý, dốt nát và ngu ngốc, sát phạt, thù hận nhau.

Nhìn vào vũ trụ với vô số loài hữu thụ khác nhau, mỗi loài lại có hàng ngàn thế khác nhau, mỗi thế lại có hàng triệu cá thể khác biệt nhau, ta sẽ nhận ra sự khác biệt là lẽ tự nhiên trong vũ trụ. Cũng thế, trong xã hội, cách riêng trong lãnh vực chính trị, sự khác biệt về quan niệm, cách suy nghĩ, cách nhìn vấn đề và đường lối hành động giữa người này với người kia là chuyện tất yếu và tự nhiên. Có thể hiểu như thế ta mới dễ dàng chấp nhận và “cho phép” người khác đường lối suy nghĩ khác, cách trình bày khác, hành động khác hoặc có đường lối khác với mình. Đó chính là tinh thần đa nguyên - mà rất nhiều người đang kiên quyết đấu tranh để đòi hỏi - nó người khác hẳn với tinh thần độc tài, độc đoán. Có chấp nhận khác biệt thì đời sống chung trong gia đình cũng như ngoài xã hội mới vui vẻ, hạnh phúc, hài hòa và đoàn kết. Không chấp nhận khác biệt sẽ phát sinh đời sống ích kỷ, chia rẽ, đánh phá lẫn nhau.

Sự khác biệt nhau trong xã hội rất dễ hiểu:

– Mỗi người được sinh ra trong những môi trường, hoàn cảnh khác nhau, bố mẹ khác nhau, có những khuynh hướng bẩm sinh khác nhau, được giáo dục theo những phương pháp khác nhau, và trong quá trình sống có những kinh nghiệm và hiểu biết khác nhau...

– Sự hiểu biết của người ta cũng rất khác nhau: người biết 100 đồng, kẻ biết 500, kẻ khác nữa biết 1000 đồng. Làm sao suy nghĩ giữa nhau được? Giả sử những người chỉ biết 100 đồng, thì 100 đồng của người này khó mà hiểu được với 100 đồng của người kia. Khác nhau như vậy, làm sao quan niệm giữa nhau được? Quan niệm đã khác nhau, làm sao chấp trình bày hay đường lối giữa nhau được?

Ngay như một người, khi biết 100 đồng thì suy nghĩ thế này, khôn ngoan kiểu này; những khi biết 200 đồng thì lại suy nghĩ thế khác, khôn ngoan kiểu khác. Nhiều trường hợp, chỉ cần biết thêm một đồng nào đó, lập tức ta thay đổi cách suy nghĩ và quyết định cách khác ngay. Nhiều trường hợp ta thay đổi ý kiến hết sức dễ dàng, nhanh chóng, và cho rằng ý kiến cũ của mình là sai. Khi nghèo ta nghĩ một đường, khi giàu ta nghĩ đường khác. Lúc nghèo, ta nghĩ thế này là đúng; khi giàu, ta lại nghĩ khác và cho rằng lúc trước mình đã nghĩ sai. Ngay cả những tập thể lớn như những đường phái chính trị, các tôn giáo, thậm chí cả nhân loại, cũng có khi thay đổi quan niệm, nghĩa là nhận ra quan niệm cũ của mình là sai hoặc không thích hợp nữa. Thế những lại thay, khi đưa ra một ý kiến hay lập trường nào đó, tự nhiên ta có khuynh hướng bảo vệ nó đến cùng, làm như nó không thế sai hay không thế thay đổi. Ai phàn bác ta thì ta nổi sùng lên.

Quan niệm và lập trường khác biệt nhau thế nên xung đột, tranh cãi. Đó là chuyện rất thông thường. Vấn đề là cách nhìn và cách giải quyết những khác biệt hay xung đột ấy có khôn

ngoan và mềm då hay không, có dùng phương tiện ôn hòa để giải quyết hay không.

Điểm khác biệt lòng và phi lý nơi nhiều dân tộc là: điểm chung khác biệt nhau trên bình diện ý thức, lập trường là người ta đã lo ngại cho nhau, không thể hợp tác với nhau, thậm chí còn coi nhau như thù địch. Nếu có xung đột và mâu thuẫn về quyền lợi, họ sẵn sàng tranh giành xảy ra rồi tàn khốc. Nhiều dân tộc này quá khó mà xây dựng được cộng đồng chung dân chủ đa nguyên, khó mà có được hòa bình lâu dài.

Thật ra, Trẻ em sinh ra con người khác biệt nhau để họ sống gần nhau, bắt đầu cho nhau, để tạo đó yêu thương và hợp tác với nhau. Trong gia đình, người cha và người mẹ có cách nhìn khác nhau, quan niệm khác nhau, khuynh hướng khác nhau mà bắt đầu gần nhau trong việc nuôi con và chăm sóc gia đình. Nhiều người không khôn khéo thì sự khác biệt này lại là cản trở sinh ra bất hòa trong gia đình.

Cách lý tưởng và khôn ngoan để giải quyết xung đột và mâu thuẫn do khác biệt nhau là để cho họ. Để cho họ để hiểu nhau, để nhìn ra sự hiểu lý của nhau, khả năng bắt đầu gần nhau, và cùng tìm ra một giải pháp có lợi cho cả đôi bên. Nếu có giải quyết bằng cách tránh xa nhau, lo ngại cho hay tiêu diệt nhau, thì cả hai bên đều bắt đầu thất bại.

Trong cuộc đấu tranh chống lại các tài sản hiện nay, việc vượt lên trên những khác biệt của nhau để thấy được cái toàn diện là từng bước những khác biệt này, để thấy được sự cần thiết phải hợp tác họ bắt đầu cho nhau là yêu cầu tất yếu của tiến trình để có sự cộng đồng từng bước họ đi đến thành công.

Houston, 23-3-2011.